

QuickScan OpenupEd – NÁSTROJ PRO ZAJIŠŤOVÁNÍ A HODNOCENÍ KVALITY MOOC KURZŮ

Lucie Rohlíková, Západočeská univerzita v Plzni, 2022, CC BY-SA

QuickScan OpenupEd má vysoké školy poskytnout první orientaci v silných stránkách zajištění MOOC kurzů, v úrovni zajištění kvality jednotlivého MOOC kurzu. Počáteční sebehodnocení prostřednictvím nástroje QuickScan může být základem pro následnou kontrolu a zpětnou vazbu hodnotitelů známky kvality OpenupEd label, kterou uděluje European Association of Distance Teaching Universities (<https://www.openuped.eu/quality-label-2>).

QuickScan by měl v ideálním případě vyplňovat tým složený ze zástupců zainteresovaných stran vysoké školy (management, akademičtí pracovníci, tvůrci kurzů, vyučující, lektori, studenti). Výsledkem screeningu realizovaného pomocí nástroje QuickScan by mělo být zpracované sebehodnocení, které odhalí ty aspekty sledovaného MOOC kurzu, které jsou zajištěny velmi dobře, a ty aspekty, kde existují příležitosti ke zlepšení.

První část screeningu je věnována sebehodnocení instituce. Tabulka Základní kritéria a oblasti zajišťování kvality OpenupEd Quality Framework slouží jako podklad pro reflexi, zda v jednotlivých oblastech instituce pracuje s kritérii kvality OpenupEd. Do tabulky je možné číselně vyjádřit (1 – 5), na jaké úrovni je v dané oblasti kritérium implementováno.

Druhá část obsahuje 32 standardů rozdělených na úroveň instituce (strategický management, návrh programu, návrh kurzů, poskytování kurzů, podpora zaměstnanců, podpora studujících) a úroveň kurzu. U jednotlivých standardů zakroužkujte, které úrovně 1 – 5 naplnění standardu dosahujete.

Jednotlivé úrovně v prvních dvou částech screeningu odpovídají slovnímu hodnocení: 1) excelentní naplnění standardu ve všech aspektech, 2) adekvátní naplnění standardu s excelentními příklady dobré praxe, 3) adekvátní naplnění standardu, 4) neadekvátní naplnění standardu v některých aspektech, 5) neadekvátní naplnění standardu ve většině aspektů. Do sloupce Důkazy, poznámky, komentáře uveďte odkazy na dokumenty nebo materiály, kterými můžete danou úroveň naplnění standardu doložit, případně si poznamenejte návrhy možných opatření směřujících ke zlepšení v dané oblasti.

Třetí část screeningu je souborem čtyř kontrolních seznamů (checklistů), které mohou pomoci při přípravě jednotlivého MOOC kurzu a obsahují všechny základní parametry, podle kterých by měl být MOOC kurz koncipován. V checklistech je možné si poznamenat, zda sledovaný kurz konkrétní parametr splňuje, nebo ne, a pokud ano, na jaké úrovni. Jednotlivé úrovně odpovídají slovnímu hodnocení: 1) částečně dosaženo, 2) z velké části dosaženo, 3) plně dosaženo.

Název instituce	Datum	Tým hodnotitelů

1 OpenupEd Quality Framework – Základní kritéria a oblasti zajišťování kvality OpenupEd Quality Framework

	Strategický management	Návrh programu	Návrh kurzů	Poskytování kurzů	Podpora zaměstnanců	Podpora studentů	Důkazy, poznámky, komentáře
Otevřenost vůči studentům							
Digitální otevřenost							
Učení zaměřené na studenta							
Autonomní učení							
Interakce podporovaná médii							
Uznatelnost							
Zaměření na kvalitu							
Rozmanitost							

2 OpenupEd Quality Framework – Úroveň instituce – Strategický management

	Standard	Úroveň	Důkazy, poznámky, komentáře
1	Instituce má strategii pro MOOC kurzy, která je v souladu s celkovou strategií pro e-learning, otevřené vzdělávání a otevřené licence.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
2	Výzkum a monitorování vývoje ve vzdělávání a technologiích proniká do návrhu MOOC kurzů. V rámci instituce existuje rámec, který toto umožňuje.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
3	Instituce má strategii pro odpovídající financování vývoje MOOC kurzů. Má obchodní model odpovídající poslání instituce, který řeší udržitelnost MOOC kurzů.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
4	Instituce má nastavený vztah k účastníkům MOOC kurzů, který řeší etické a právní aspekty včetně otázek přístupnosti a ochrany dat.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
5	Aktivity využívající spolupráci a partnerství mají jasně definované role a odpovědnosti a existují konkrétní dohody, kde je to třeba. Jsou vymezena pravidla, která pokrývají otázky, jako jsou práva duševního vlastnictví a otevřené licence.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
6	Instituce má definovaná pravidla pro kvalitu v souladu s národními rámci a nabídka MOOC kurzů těmto pravidlům odpovídá.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	

3 OpenupEd Quality Framework – Úroveň instituce – Návrh programu

	Standard	Úroveň	Důkazy, poznámky, komentáře
7	Instituce má jasně definovaný vztah mezi svým portfoliem MOOC kurzů a svými základními studijními programy.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
8	Kromě znalostí a porozumění umožňuje portfolio MOOC kurzů také rozvoj kognitivních dovedností, klíčových/přenositelných dovedností a profesních/praktických dovedností.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	

4 OpenupEd Quality Framework – Úroveň instituce – Návrh kurzů

	Standard	Úroveň	Důkazy, poznámky, komentáře
9	Instituce nabízí šablony kurzů nebo návody na grafický návrh a prezentaci MOOC kurzů, aby tak podpořila jednotný styl přes celé portfolio. Tyto šablony jsou dostatečně flexibilní, aby vyhověly spektru vyučovacích a studijních metod.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
10	Studijní materiály kurzů včetně zamýšlených studijních výstupů jsou pravidelně kontrolovány, aktualizovány a vylepšovány za použití zpětné vazby od zainteresovaných stran.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
11	Instituce má specifikovanou otevřenou licenci pro komponenty MOOC kurzů a má mechanismus sledování práv duševního vlastnictví.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	

5 OpenupEd Quality Framework – Úroveň instituce – Poskytování kurzů

	Standard	Úroveň	Důkazy, poznámky, komentáře
12	Platforma pro MOOC kurzy poskytuje sadu on-line nástrojů vhodných pro přijaté vzdělávací modely.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
13	Existuje mechanismus pro monitorování a evaluaci MOOC kurzů pomocí kvantitativních a kvalitativních přístupů.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
14	Platforma pro MOOC kurzy je spolehlivá, bezpečná a poskytuje odpovídající úroveň soukromí. Je zajištěna údržba systému, monitoring a kontrola výkonnosti.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	

6 OpenupEd Quality Framework – Úroveň instituce – Podpora zaměstnanců

	Standard	Úroveň	Důkazy, poznámky, komentáře
15	Instituce realizuje odpovídající školení pro akademické a technické pracovníky k rozvoji jejich dovedností nutných pro přípravu a realizaci e-learningu.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
16	Výzkum ve vzdělávání a inovace v e-learningu jsou považovány za prestižní činnost. Existuje mechanismus k šíření osvědčených postupů.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
17	Instituce poskytuje adekvátní podporu a zdroje zaměstnancům, kteří vytvářejí a zajišťují realizaci MOOC kurzů, a správně řídí pracovní zatížení.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	

7 OpenupEd Quality Framework – Úroveň instituce – Podpora studentů

	Standard	Úroveň	Důkazy, poznámky, komentáře
18	Studenti MOOC kurzů mají k dispozici jasné a aktuální informace o kurzech včetně cílů, metod výuky a hodnocení, časové zátěže a požadovaných vstupních znalostech a dovednostech. Kde je to možné, kurzy by měly být v souladu s národními a evropskými akademickými rámci nebo specifikacemi.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
19	Práva, role a odpovědnosti studentů MOOC kurzů a jejich instituce jsou jasně formulovány.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
20	Instituce používá sociální sítě k posílení odborných komunit studentů MOOC kurzů.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
21	Studenti MOOC kurzů mají k dispozici jasně definované způsoby, jak získat akademickou, technickou a administrativní pomoc. Úroveň pomoci poskytované institucí je jasně formulovaná.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	

8 OpenupEd Quality Framework – Úroveň kurzu

Název kurzu	Datum	Tým hodnotitelů

	Standard	Úroveň	Důkazy, poznámky, komentáře
22	Jasně vymezení výsledků učení jak pro znalosti, tak pro dovednosti.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
23	Existuje logická soudržnost mezi výsledky učení, obsahem kurzu, strategiemi výuky a učení se (včetně použití médií) a metodami hodnocení.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
24	Aktivity kurzu pomáhají studujícím vytvářet vlastní učební látku a předávat ji ostatním.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
25	Obsah kurzu je relevantní, přesný a aktuální.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
26	Zaměstnanci, kteří vytvářejí a zajišťují realizaci kurzu, mají dovednosti a zkušenosti, aby to mohli dělat úspěšně.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
27	Komponenty kurzu mají otevřenou licenci a jsou správně označeny. Znovupoužití materiálů je podporováno vhodnou volbou formátů a standardů.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
28	Kurzy jsou v souladu s doporučeními pro grafický návrh, prezentaci a přístupnost.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
29	Kurz obsahuje dostatečné množství interaktivity (student-obsah nebo student-ostatní studenti) k povzbuzení aktivního zapojení studentů do výuky. Kurz poskytuje zpětnou vazbu prostřednictvím sebehodnoticích aktivit, testů nebo vzájemného hodnocení účastníků.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
30	Výsledky učení jsou vyhodnoceny za použití vyváženého formativního a sumativního hodnocení přiměřeného úrovni certifikace.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
31	Hodnocení je explicitní, spravedlivé, validní a spolehlivé. Jsou zavedena opatření, která jsou přiměřená úrovni certifikace, potírání napodobování a plagiátorství.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	
32	Materiály kurzu jsou kontrolovány, aktualizovány a vylepšovány za použití zpětné vazby od účastníků.	1 – 2 – 3 – 4 – 5	

9 OpenupEd Quality Framework – Checklist 1 – Jedná se o MOOC kurz nebo nejedná?

Název kurzu	Datum	Tým hodnotitelů

Oblast	Kritérium	Dosaženo				Důkazy, poznámky, komentáře
		Ne	1	2	3	
Masívní	Kurz je koncipován tak, že při vyšším počtu účastníků se nezvyšují nároky na jejich podporu.					
Otevřený	Kurz je přístupný (téměř) všem lidem bez omezení.					
	Alespoň obsah kurzu je vždy přístupný.					
	Kurz je přístupný kdekoli, kde má studující připojení k internetu.					
	K účasti v on-line kurzech nejsou potřeba žádné dříve získané kvalifikace / diplomy.					
	Celý kurz je přístupný bez jakýchkoli nákladů pro účastníky.					
On-line	Všechny části kurzu jsou poskytovány on-line.					
Rozsah	Celková doba studia je minimálně 1 ECTS (tj. 25-30 hodiny studia).					
Celý kurz	Jedná se o ucelený kurz, jehož součástí je:					
	vzdělávací obsah, který může zahrnovat video, audio, animace, text, hry, simulace, sociální média,					
	interakce prostřednictvím sociálních médií (kanály, fóra, blogy nebo čtečky RSS pro budování učební komunity),					
	mechanismus zpětné vazby (autokorektivní aktivity, kvízy, vzájemné hodnocení studujících mezi sebou anebo obecná zpětná vazba od akademických pracovníků atd.),					
	nějaký druh uznání, jako jsou odznaky anebo certifikát o ukončení (formální osvědčení je nepovinné a obvykle za úplaty),					
	studijní příručka / syllabus (obsahuje pokyny, jak se učit pomocí dostupných materiálů a aktivit).					

10 OpenupEd Quality Framework – Checklist 2 – Kvalita koncepce MOOC kurzu

Název kurzu	Datum	Tým hodnotitelů

Oblast	Kritérium	Dosaženo				Důkazy, poznámky, komentáře
		Ne	1	2	3	
Cílová skupina	Kurz je přístupný všem lidem a pro různé cílové skupiny jsou vymezeny různé cíle.					
	Jsou popsány potřeby, cíle a potřebné předchozí znalosti jednotlivých cílových skupin.					
	Popis pro jednotlivé cílové skupiny je zpracován na základě relevantních odborných studií a jsou uvedeny zdroje.					
Hlavní cíl	Celkový cíl kurzu je popsán v několika větách.					
Vzdělávací cíle	Je vymezen přiměřený počet konkrétních vzdělávacích cílů.					
	Jsou přesně popsány výsledky učení (kterých znalostí a dovedností student v kurzu dosáhne).					
	Je zajištěna soudržnost mezi výsledky učení, obsahem kurzu, strategiemi výuky a učení (včetně použití médií) a metodami hodnocení.					
	U každého vzdělávacího cíle jsou popsány potřebné předchozí znalosti a dovednosti se zvážením rozdílů pro jednotlivé cílové skupiny.					
Učební aktivity	Učební aktivity pomáhají účastníkům konstruovat vlastní znalosti a dovednosti a sdílet je s ostatními.					
	Učební cesty (aktivity, úkoly a postupy) jsou navrženy tak, že je možné využívat různé úrovně obtížnosti nebo složitosti, aby se zohlednila různorodost v očekávaných znalostech a dovednostech účastníků.					
	Je navržena řada různorodých aktivit realizovaných v několika variantách (například: kvízy, vzájemné hodnocení, videokonference, aktivity v diskusních fórech a vnitřních sociálních sítích, popř. externích sociálních sítích (Facebook, Twitter, Google +)).					
	V kurzu je připraveno několik učebních cest s různou úrovní obtížnosti.					
	Kurz obsahuje dostatečnou interaktivitu (student-obsah, student-ostatní studenti nebo student-učitel) pro povzbuzení účasti studentů na učebních aktivitách.					

Zpětná vazba	Zpětná vazba od akademických pracovníků je omezená s možností rozšíření (za určitých podmínek).					
	Kurz poskytuje studentům pravidelnou zpětnou vazbu formou sebehodnotících aktivit, testů nebo zpětné vazby od ostatních studentů.					
	Je připraven plán týkající se četnosti a forem monitoringu (sledování statistik, sledování diskusního fóra, e-mail, dotazy na helpdesk apod.).					
	Jsou připravena oznámení, která budou každý týden všem účastníkům připomínat doporučený plán aktivit na daný týden.					
	Pedagogický tým kurzu 1x týdně vyhodnotí získanou zpětnou vazbu a přijme relevantní opatření.					
	Jsou plánována videokonferenční setkání, během kterých mají účastníci možnost poskytnout zpětnou vazbu (Hangout, Tweetchat).					
Čas studia	Celková doba studia všech učebních aktivit (včetně kvízů, testů a zkoušek) je minimálně 1 ECTS (25-30 hodin studia).					
Studijní zátěž	Rozvrh kurzu je takový, že studijní zátěž může zvládnout typický student z definované cílové skupiny (max. cca 6-8 hodin týdně pro ty, kteří mají zaměstnání na plný úvazek).					
	Navržené tempo aktivit je realistické a je možné je přizpůsobit osobnímu tempu studia jednotlivců.					
Hodnocení	Výsledky učení jsou hodnoceny vyváženou kombinací formativních a sumativních forem hodnocení odpovídajících úrovni závěrečného certifikátu.					
	Hodnocení je jednoznačné, spravedlivé, spolehlivé a uznatelné. Jsou implementována opatření proti plagiátorství a předstírání identity odpovídající úrovni certifikace.					
	Účastníci mohou získat digitální odznaky za dokončení dílčích učebních činností anebo na závěr kurzu.					
	V rámci kurzu má účastník možnost sledovat průběžně postup svého studia a dosažené skóre (body, známky, celková úspěšnost apod.).					

11 OpenupEd Quality Framework – Checklist 3 – Přístupnost MOOC kurzu

Název kurzu	Datum	Tým hodnotitelů

Oblast	Kritérium	Dosaženo				Důkazy, poznámky, komentáře
		Ne	1	2	3	
Dostupný web	Kurz je souladu s pravidly přístupného webu W3C. (https://www.w3.org/WAI/fundamentals/accessibility-intro/)					
	Kurz je v souladu s pravidly Evropské komise pro tvorbu webu WCAG 2.0. (https://wikis.ec.europa.eu/display/WEBGUIDE)					
Dostupné informace	Jsou implementovány Pokyny pro dostupné informace. (https://www.ict4ial.eu/guidelines-accessible-information)					
	Úvodní videa jsou opatřena titulky/přepisem.					
	Účastníci mohou stahovat, ukládat a používat zdroje bez připojení k internetu.					
Dostupné učení	Jsou implementována pravidla Universal Design for Learning. (https://www.cast.org/impact/universal-design-for-learning-udl)					

12 OpenupEd Quality Framework – Checklist 4 – Platforma pro MOOC kurzy a podpora

Název kurzu	Datum	Tým hodnotitelů

Oblast	Kritérium	Dosaženo				Důkazy, poznámky, komentáře
		Ne	1	2	3	
Platforma	Platforma, na které je kurz umístěn, je spolehlivá, bezpečná a zajišťuje odpovídající úroveň soukromí. Jsou implementována opatření pro údržbu systému, monitoring a kontrolu výkonu.					
	Platforma poskytuje řadu on-line nástrojů, které jsou vhodné pro přijaté vzdělávací modely.					
Podpora zaměstnanců	Instituce poskytuje vhodné školení pro zaměstnance k rozvoji dovedností potřebných k tvorbě a realizaci MOOC kurzů.					
	Instituce vhodně řídí pracovní zátěž zaměstnanců, kteří tvoří MOOC kurzy, a poskytuje jim adekvátní podporu a zdroje.					
Podpora studentů	Účastníkům MOOC kurzů jsou poskytovány jasné a aktuální informace včetně cílů učení, metod hodnocení, studijní zátěže a předpokládaných výsledků učení.					
	Účastníci MOOC kurzů mají přístup ke svému osobnímu učebnímu prostředí a mohou sledovat svůj postup, jednotlivé úkoly, dokončení částí kurzu, průběžné hodnocení, příp. získané odznaky a výstupy.					
	Instituce využívá k podpoře učebních komunit účastníků MOOC kurzů sociální síť.					
	Účastníkům MOOC jsou k dispozici jasné cesty k získání odborné, technické i administrativní podpory.					
	Pro snadnou navigaci v kurzu je účastníkům k dispozici technický průvodce (návod, manuál, tutoriál).					
	Studentům jsou zpracovány odpovědi na často kladené dotazy (FAQ).					
	Pro usnadnění učení a překonávání překážek ve studiu je pro účastníky MOOC kurzu zpracován studijní návod.					
Je k dispozici seznam kritérií pro hodnocení učebních aktivit, včetně kritérií pro vzájemné hodnocení účastníků MOOC kurzu.						